

Landets kommuner

Deres ref.:
Vår ref.: 17/33503-2
Saksbehandler: Vegar Skau Ilseth
Dato: 07.11.2017

Fastlegers og fysioterapeuters bruk av gebyrer – informasjon til landets kommuner

Det vises til informasjon i brev datert 21.3.2016 (vår ref. 13/6828-96).

Brevet omhandler fastlegers praksis hvor pasientene i møte med fastlegen pålegges pasientbetaling i strid med gjeldende regelverk.

Etter Helse- og omsorgstjenesteloven § 11-2 må det være hjemmel i lov eller forskrift for at kommunen skal kunne kreve vederlag for helse- og omsorgstjenester som de bærer ansvaret for.

«§ 11-2. Vederlag for helse- og omsorgstjeneste

For hjelp fra kommunens helse- og omsorgstjeneste, herunder privat virksomhet som driver etter avtale med kommunen, kan kommunen kreve vederlag av pasient og bruker når dette følger av lov eller forskrift.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om vederlag for helse- og omsorgstjenester og stille krav til at det utstedes spesifisert regning til pasienten.»

Med hjemmel i denne bestemmelsen er det gitt en egen *Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester (FOR-2011-12-16-1349)*. I kapittel 3, § 11 fremgår:

«Den som har rett til stønad ved helsetjenester etter lov om folketrygd skal betale egenandel for hjelp hos lege eller fysioterapeut ansatt i kommunens helse- og omsorgstjeneste, dersom det ikke i forskrifter etter folketrygdloven § 5-4 og § 5-8 er bestemt at det skal ytes stønad etter honorartakst.»

Fastleger

Med henvisning til helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 og forskrifter om fastlegeordningen må den enkelte lege og kommune inngå «*Rammeavtale mellom KS og Den norske legeforening om allmennlegepraksis i fastlegeordningen i kommunene*».

Rammeavtalen og den individuelle avtalen skal bidra til at kommunen og legen oppfyller sine plikter, blant annet etter helse- og omsorgstjenesteloven og fastlegeforskriften.

HelseDirektoratet
Avdeling behandlingsrefusjon

Pasientens egenandeler og egenbetaling er uttømmende regulert i lov og forskrift, og som en konsekvens av dette har ikke behandlere mulighet til å pålegge pasienten andre utgifter enn hva som følger av gjeldende regelverk.

Folketrygdloven § 5-4 med tilhørende forskrifter regulerer pasienters egenandeler og egenbetaling.

Stønadsforskriften¹ regulerer hvilke egenandeler og egenbetaling fastleger og avtalespesialister kan kreve.

Helsedirektoratet er kjent med at pasienter påføres egenbetaling utover hva som er hjemlet i regelverket.

Et eksempel på ulovlig egenbetaling er gebyr på bruk av SMS eller Internett i kommunikasjonen med legen/legekontoret.

Det er ikke hjemmel for å kreve pasientbetaling for mottak og/eller behandling av henvendelser som nevnt ovenfor (eller tilsvarende)². Det er uten rettslig betydning om det er behandler selv eller en tredjepart som behandler har inngått avtale med som mottar betalingen.

Forskrift om fastlegeordningen i kommunene³ § 21 – Allmenne tilgjengelighetsbestemmelser, sier at legen skal kunne motta og vurdere alle typer henvendelser i sin åpningstid.

Systemet for mottak av telefonhenvendelser skal innrettes slik at 80 prosent av alle henvendelser normalt besvares innen to minutter.

I tillegg skal fastlegen kunne motta timebestilling elektronisk. Med elektronisk menes her f.eks. e-post, SMS og kommunikasjon via Internett.

Alle fastlegene i landet har mottatt brev av 7.11.2017 fra Helsedirektoratet. I brevet ber Helsedirektoratet leger som har en praksis som strider mot gjeldende regelverk om å gjøre nødvendige tiltak for å bringe dette til opphør.

En lege som har inngått fastlegeavtale med kommunen er bundet av Rammeavtalen (ASA4310). Det vil være kommunen som har ansvar for å følge opp at fastlegene forholder seg til avtalen. Ved brudd på bestemmelsene i avtalen kan kommunen gjøre tiltak mot legen, se avtalens punkt 15.

Fysioterapeuter

Når det gjelder fysioterapeuter som har avtale med kommunen følger det av *Forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m⁴* hva en fysioterapeut kan kreve av egenandeler og egenbetaling av pasienten.

---

¹ FOR-2017-06-26-986 – Forskrift om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos leger

² Se også stønadsforskriften § 2 nr. 6.

³ FOR-2012-08-29-842 – Forskrift om fastlegeordning i kommunene

⁴ FOR-2016-06-22-770 – Forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m.

Fysioterapeuten kan ikke kreve egenandeler og/eller pasientbetaling ut over det som fremgår av denne forskriften.

Helsedirektoratet er kjent med at også fysioterapeuter krever pasientbetaling som er i strid med gjeldende regelverk, men vi er ikke kjent med i hvilket omfang dette skjer. Vi har ikke sendt ut informasjon til landets fysioterapeuter, men vil vurdere om dette skal skje på et senere tidspunkt.

Det er kommunen som har ansvar for å følge opp at fysioterapeutene innretter sin praksis i tråd med gjeldende regelverk.

Vennlig hilsen

Sissel Husøy e.f.
direktør

Vegar Skau Ilseth
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:
KS